

DEŞİFRE ÇALMA TUTUM ÖLÇEĞİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

Elçin ERGİN**

Yavuz DURAK***

Öz

Bu çalışmanın amacı, çalgı eğitiminin önemli bir boyut olan deşifre çalma ile ilgili bir tutum ölçeği geliştirmektir. Ölçek, müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin çalgıda deşifre yapmaya yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Dört faktörlü ve likert tipinde olan ölçeğin deneme için oluşturulan taslak hali 4 farklı üniversitenin müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim görmekte olan 400 öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin olarak öncelikle faktör analizi için gerekli olan Kiser-Mayer-Olkin ve Barlett küresellik testi yapılmış daha sonra taslak ölçeğe faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda KMO değeri 0.896, Barlett testi ise 6155,135 olup 0.001 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yapılan faktör analizi sonucunda ise 19 maddeli ve 4 faktörlü nihai ölçek elde edilmiştir. Ölçeğin güvenirliliği için cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Ölçeğe ait alfa katsayısı ise 0.761 olarak bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Çalgı eğitimi, deşifre çalma, deşifre çalma tutumu, tutum ölçeği, ölçek geliştirme.

Sight Playing Attitude Scale: A Study Of Validity And Reliability

Abstract

The aim of this study is to develop an attitude scale about the sight playing which is an important aspect of musical training. The scale aims to determine the attitudes of students, who receive musical training in music education department, towards sight playing in instrument. Draft of the scale which is four-factor and Likert type has been applied in 4 different universities, to 400 students who study in music education department. Regarding the construct validity, Barlett sphericity test and Kiser-Mayer-Olkin which are necessary for factor analysis, have been applied first, then factor analysis has been applied to draft of the scale. As a result of the analysis, KMO value is 0.986, Barlett test is 6155,135 and meaningfulness value is found as 0.001. As a result of factor analysis, 19-item, 4-factor final scale was obtained. For the reliability of the scale, Cronbach alpha internal consistency coefficient was calculated. The alpha coefficient of the scale was found as 0.761.

Keywords: Instrument education, sight-playing, sight-playing attitude, attitude scale, scale development.

Giriş

Kompleks motor beceriler gösteren bireyler öz disiplin sağlamak zorunda olan bireylerdir. Son yıllarda motor öğrenmelere ilişkin süreçler ve bu süreçlerin işlevleri ise daha fazla araştırılmaktadır. Müzisyenler, sporcular gibi motor becerilerle uğraşan öğrenenler, uzun sürelerle egzersiz yapmaya ve kötü sonuçlarla karşılaşsalar bile motivasyonlarını sürdürmeye ve yüksek standartlara ulaşmaya kadar çaba sarf etmeye ihtiyacı olan bireylerdir. Özmenteş (2013), öğrencinin performansının yükseltilmesi için uyguladıkları yöntemler ve kişisel özellikler ile birlikte çalgıda performans başarısı için öğrencilerin yetenek, hazır bulunuşluk, günlük çalışma miktarı, çalışmalarının etkililiği, motivasyon, hedefler, duyuşsal özellikler,

* Bu çalışma "Bilişüstü öz düzenleme basamaklarına göre yapılan gitar eğitiminin deşifre performansına farkındalığa ve tutuma etkisi" adlı doktora tezinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

** Harran Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Şanlıurfa, elcin06@gmail.com

*** Abant İzzet Baysal Üniversitesi Güzel Sanatlar Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı, Bolu, [yudurak27@gmail.com](mailto:ydurak27@gmail.com)

bilişsel stratejiler, çalgıya başlama yaşı, fiziksel yatkınlıklar gibi özellikleri performansın yükseltilmesi için gerekli görülebilecek nitelikler olarak tanımlamakta, çalgıda performans ve motivasyon için gerekli etkenlerin neler olduğunun ortaya çıkarılması gerektiğini belirtmektedir. Keman eğitiminde Uslu (2012), temel tekniklerin pratik ve teorik olarak yürütülmesi gerekmektedir. Vücudun çalgıya adapte olamaması, düzgün ses çıkartmada yaşanan zorluklar vb nedenlerden dolayı öğrencilerin çalgıyı başlangıç aşamasında bıraktığını belirtmektedir. İyi bir gitar icrası için, diğer çalgılarda olduğu bilgi tüm çalma teknik ve yöntemlerinden haberdar olmanın gerekliliğini vurgulayan Yokuş (2010), enstrüman çalan bireylerin her anlamda farkındalığa sahip olması gerektiğini tespit etmiştir.

Deşifre çalma, çalgı eğitiminin başlangıcından itibaren öğrenciye kazandırılması gereken en önemli becerilerden biridir (Çimen, 2001) deşifrenin büyük ölçüde öğrencinin zekâsına, yeteneğine ve müzikal birikimine dayandığını, bununla birlikte öğretmen rehberliğinde hazırlanmış bir öğretim programı ve sistemli çalışma ile geliştirilebileceği savunulmaktadır. “Deşifre çalma, “çalışma deşifresi” ve “çalma deşifresi” olarak iki bölümde incelenmektedir. Çalışma deşifresi, repertuara alınacak bir eserin incelenmesi, dikkatlice ve yavaşça okunmasına işaret etmektedir. Çalma deşifresi ise herhangi bir eserin karakterine uygun, temiz ve temposuna yakın bir hızda okunması” olarak tanımlanmaktadır (Türkmen, 2008: 8). Gudmundsdottir (2010) ise deşifreyi çalgıda kullanılan notaların dizek üzerindeki sembolleri çözmek olarak tanımlamakta ve perde ve perdeler arası ilişkinin kavranmasının önemini vurgulamaktadır. Deşifre gelişimi için çeşitli noktaların öneminden bahsedilmekte ve bu önem, genel olarak eser ve nota yapısı üzerinde çeşitlenmektedir. Özer ve Yiğit (2011), deşifre esnasında hiçbir basamağın atlanmaması ve sistematik bir çalışma yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Deşifre eğitiminde öğretmene büyük görev düştüğünü belirten Türkmen (2008)’e göre, dikkat gerektiren her aşama başlangıçta öğrenciye anlatılmalı ve öğrencinin davranışları bu doğrultuda gözlenmelidir. Deşifre çalışması başlangıcında öğrenci, parçanın ölçü değerini ve temposunu gözden geçirmeli, parmak numaralarını ve başlangıç pozisyonlarını doğru yerleştirmeye özen göstermeli, parçanın donanımına dikkat etmeli ve ellere bakmadan çalma konusunda bilgilendirilmelidir.

Deşifre esnasındaki davranışları genel bilişsel ve temel bilişsel beceriler olarak açıklayan araştırmalar, deşifrede farklı bileşenlerden oluşan becerilere dikkat çekmekte ve üç kategori tanımlamaktadır. Bunlar; genel bilişsel beceriler (hafızayı çalıştırma, kısa süreli müziksel hafıza, kısa süreli sayısal hafıza), temel bilişsel beceriler (notaya basma hızı, tepki zamanı, bilgiyi işleme hızı), çalma ile ilgili beceriler (solo çalma, deşifre ve işitme becerisi). Provasız müziksel performans yani deşifre, bireyin görsel açıdan karışık girdilerin (nota) işlenmesi becerisine dayanmaktadır. Bu beceri her seviyedeki müzik öğrencisinin ihtiyacı olan bir beceridir. Nota okunmaya başlandığında, müziksel hafızaya yerleşmeye başlamakta ve daha sonra bu süreç işitsel yönden yapılandırılmaktadır (Kopiez ve Lee, 2008). Deşifre ile ilgili araştırmalar, deşifre sürecinde beceriyi etkileyen öğeler olduğunu göstermektedir. Bu öğeler; el-göz koordinasyonu (Sloboda, 1974), kısa süreli bellek ve algı ilişkisi (Eaton, 1978; Waters, Townsend ve Underwood, 1998), psikomotor beceriler (Thompson, 1985), nota isimlendirme, nota ile perde arasında eşleştirme yapabilme (Waters, Townsend ve Underwood, 1998), algılama hızı, tepki verme hızı (Oswald ve Roth, 1997) ve işitsel imajlamadır (Waters vd, 1998: Akt: Kopiez ve Lee, 2008, 43-44). Deşifre; algısal-görsel imajlar oluşturma, psikomotor beceriler, bilgiyi işleme hızı ve işitsel yetenek gerektiren bir süreçtir ve deşifre yapmanın zorluğu tüm bu süreçlerin aynı zamanda olma zorunluluğundan

kaynaklanmaktadır. Deşifrenin bu özellikleri ile kişinin çalışma yöntemleri bir arada düşünülmeli ve deşifrenin geliştirilmesinde önemli olan yapılar bütünlük içinde ele alınmalıdır.

Bunlara ek olarak çalgı eğitimcilerine göre deşifrede önemli olan bazı noktalar şunlardır:

- Deşifre çalmaya başlamadan önce eser dikkatlice incelenmelidir.
- Parçanın gerçek hızını dikkate almadan ağır bir tempoda deşifre yapılmalı, hızlanmak ve ezberlemekten kaçınılmalıdır.
- Eser, yazılı olan ya da uygun şekilde düzenlenen parmak numaralarına göre çalınmalıdır.
- Ritim ve akıcılığı bozmamaya özen gösterilmelidir. Hata yapıldığında durulmamalı ve geriye dönülmemelidir.
- Gözler ellere bakmadan, çalınan notada/ölçüde ve hep bir sonraki notayı/ölçüyü takip edecek şekilde hareket etmelidir (Haug, 1990; Fenmen, 1991; Çimen, 2001; Küçük, 1994; Tufan, 2000, Akt: Nart, 2010: 35).

“Bir kimsenin herhangi bir eşya, olay, insan ve davranışa karşı olumlu ya da olumsuz davranış gösterme eğilimine tutum denir” . Bir objeye karşı zaman içerisinde oluşmakta ve öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. (Turgut ve Baykul, 2013:324). Senemoğlu (2005)’nun tutumla ilgili olarak “birçok tutumun eğitim hedefleri arasında yer aldığı ve bireylerin seçimlerini etkileyen kazanılmış içsel bir durum olduğu” görüşü de bunu desteklemektedir.

Tutumla ilişkin açıklamalara bakıldığında bu kavramın öğrenmedeki önemi daha da göze çarpmaktadır. Enç (1980), tutumu bireyin belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye yönelten davranış eğilimleri olarak tanımlarken, Özçelik (1989)’e göre öğrenme sürecinde tutum, bir derse veya konuya ilgi duyma, ondan haberdar olma, ondan kaçınmama, dikkatini yöneltme gibi davranışları kapsamaktadır (Aktaran: Duman, 2011: 254). Bu sebeple tutum, öğrenmede oldukça önemli bir yere sahiptir.

Tutumun, bireyi belli durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten eğilimler (Demirel, 2005) olarak tanımlanmasından yola çıkarak, olumlu tutum oluşturmak için öğretim sürecinin buna yönelik hazırlanması gerektiğini düşünebiliriz. Çünkü tutum, “var olan bir durum değil, yaşantılarla öğrenilen bir durumdur. Öğrenme sürecinde aşamalı olarak şekillenmekte ve birey ile nesne arasında bir düzen oluşmasına sebep olmaktadır” (Uygun, 2012: 23).

Tutum ile ilgili özellikler ve açıklamalar incelendiğinde karşımıza deşifre çalma tutumu ile ilgili olarak şu gereklilik çıkmaktadır. Deşifre çalmaya yönelik tutum, öğrencinin deşifre çalma davranışını etkileyecektir. Yani, olumlu tutum sergileyen öğrenci daha sık deşifre çalışma ve deşifreyi daha doğru şekilde yapmaya çalışacaktır. Bununla birlikte deşifre çalma davranışını doğru sergilemek, deşifre çalmaya olan tutumu olumlu yönde etkileyecektir. Burada önemli nokta, tutum-davranış-tutum arasındaki etkileşimdir. Deşifre çalmak bir eseri ilk defa okumak, çalgıda teknik gereklilikler de göze alındığında bireyler için çekinilen bir durum olabilmektedir. Bu noktada deşifre çalışmalarının aşamalı, öğrencilerin bilgiyi ve davranışını düzenlemesine olanak veren, öngörülebilir bulunabildiği bir içerikle sunulması ve teşvik edici özellik taşıması son derece önemlidir. Tutumun bilişsel, güdüsel ve

davranışsal bir yapısı olduğunu ve bireyin dış dünyaya ilişkin duygusunu içerdiğini belirten Sherif ve Sherif (1996), tutumu psikolojik bir sürecin herhangi bir değer yargısıyla şekillenmiş bir nesne veya duruma ilişkin olumlu veya olumsuz tepki göstereceğini belirleyen oldukça sürekli bir hazır olma durumu olarak tanımlarken, aynı zamanda tutumun davranışı şekillendirme sürecindeki etkisini vurgulamaktadır. “Tutum, bireyi davranışa hazırlayıcı karmaşık bir eğilimdir ve bireyin ilgili nesne veya kavrama ait duyguları ona yönelik davranışlarını etkilemekte, davranışa devamlılık ve düzenlilik katmaktadır” (Kağıtçıbaşı, 1999, akt: Tosun, 2011: 26). Bu sebeple, öğrencinin deşifre çalmaya ilişkin tutumu olumlu yönde değişirse, deşifre davranışında da olumlu etkiler olacağı düşünülmektedir. tutum ile davranış arasındaki etkileşimde, öz düzenleme ve üst biliş içeriğinde sıklıkla adı geçen “farkındalık” önemli role sahiptir. Kişinin tutumuna ve davranışlarına ilişkin farkındalığı, bilişsel ve davranışsal anlamda başarı getirmenin yanında, bir uyarana karşı tepkisinin ne olacağı konusunda öğretmene tahmin etme olanağı sağlamaktadır. Tutum, bir etkinlik için hazır bulunuşluk koşulu ise (Ülgen, 1994), öğrencilerin deşifre çalmaya ilişkin olumlu tutum sergilemeleri, deşifre çalma davranışına ait hazır bulunuşluk durumunu etkileyecektir. Bunun için öğrencilerin deşifreye ilişkin bakış açılarını olumlu hale getirmek, hedeflenen davranışa doğru atılmış önemli bir adım olacaktır.

Yöntem

Deşifre çalmaya yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesinde aşağıdaki aşamalar izlenmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesine izlenen aşamalara aşağıda yer verilmiştir.

Tutum maddelerini oluşturma aşaması

Bu aşamada öncelikle ölçek geliştirmekle ilgili kaynaklar ve ölçekler incelenmiştir. Farklı sınıf ve seviyelerden oluşan 50 kişilik öğrenci grubuna deşifre çalmayla ilgili düşüncelerini belirten kompozisyon yazdırılmıştır. Kompozisyonlar incelenerek tutum belirten ifadeler belirlenmiştir. Bu ifadelerden bir madde havuzu oluşturulmuş ve belirlenen 60 tutum maddesi üç uzmanın görüşüne sunulmuş ve gereksiz görülen 22 madde havuzdan çıkartılmıştır. Kalan 38 madde 5 li likert tipinde bir taslak ölçek haline getirilmiştir. Deneme ölçeği olarak düzenlenen ölçekte yer alan 38 tutum ifadesinin her birinin karşısına beş seçenekten oluşan bir cevaplama çizelgesi yerleştirilmiş; seçenekler 5’ten 1’e doğru sıralanmış her bir ifade için “üç puan” orta düzeyde katılımı, “bir puan” olumsuz uçtaki tutumun derecesini, “beş puan” ise olumlu uçtaki tutumun puan derecesini temsil etmiştir. Maddelerin karşısında yer alan seçenekler ve puan karşılıkları; 5=Kesinlikle Katılıyorum, 4= Katılıyorum, 3= Kararsızım, 2= Katılmıyorum, 1= Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde düzenlenmiştir. Cevap seçenekleri ölçeğin baş tarafında yer almış, ilgili madde ve cevap seçeneğinin kesişim yerine boş parantez () işareti konulmuştur.

Ön uygulama aşaması

38 maddeden oluşan taslak ölçek dört farklı üniversitenin Müzik Eğitim Anabilim Dallarında bireysel çalgı ve sınıf düzeyi gözetmeksizin toplam 400 öğrenciye uygulanmıştır. Ön uygulamanın ardından ölçeğe ilişkin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır.

Araştırmacı açısından ölçek puanlarının ilişkili olduğu yapının ortaya konması ya da ölçek puanlarının ilişkili olduğu düşünülen yapının varlığına ilişkin kanıtlar, ölçme aracının ölçme amacı doğrultusunda çalıştığını göstermek açısından önem taşımaktadır.

Bulgular ve yorum

Yapı geçerliği aşaması

Bu aşamada öncelikle ön uygulaması yapılan taslak ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesi amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Yapı geçerliği, bir ölçme aracının teorik bir yapıyı destekleme veya ölçtüğü düşünülen özellikleri gerçekte ölçme düzeyinin belirlenmesidir.

Faktör analizi, kullanılan ölçeğin yapı geçerliğinin belirlenmesinde sıklıkla kullanılan bir istatistiksel tekniktir. Bu çalışmada da yapı geçerliğinin belirlenmesinde faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizi ile “Deşifre Çalma Tutum Ölçeği” nin tek ya da çok faktörlü olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Barlett küresellik testi ana kütledeki değişkenlerin birbiriyle ilişkili olup olmadığı hipotezini test etmektedir (Büyüköztürk, 2002). Bu amaçla öncelikle toplanan verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacı ile KMO ve Barlett testleri uygulanmış, daha sonra veriler üzerinde faktör analizi tekniklerinden Temel Bileşenler Analizi ile ölçeğin birbirinden bağımsız alt faktörlerini belirlemek için Varimax Dik Döndürme yöntemi uygulanmıştır. KMO ve Barlett testlerinin sonuçları tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. KMO Barlett Test Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin KMO Örneklem Uyum Ölçüsü		,896
	x^2	6155,135
Barlett Küresellik Testi	s	703
	p	,000

Tablo 1’de görüldüğü üzere, hesaplanan KMO değeri 0.896 dır. Bu değer kritik değer olarak kabul edilen 0.701’in üzerindedir. Barlett testi 6155, 135 olup 0.001 düzeyinde manidardır. Bu değerler, deneme uygulamasında elde edilmiş verilerin faktör analizine tabi tutulabileceğini göstermektedir. Ayrıca, Barlett testine ilişkin p değeri $0.000 < 0.05$ olduğu için kullanılan veri setinin faktör analizine uygun olduğu görülmüştür.

Taslak ölçekte yer alan 38 madde ile faktör analizine başlanmış, öz değeri 1.00 dan büyük olan dört faktör ortaya çıkmıştır. Bulunan dört faktöre ilişkin toplam öz değerlerin varyans oranları ve toplam varyans yüzdeleri tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Faktör Analizi Sonucunda Faktörlere İlişkin Elde Edilen Bulgular

Faktör	Başlangıç Öz Değerler			Toplam Faktör Yükleri		
	Toplam	Vary%	Küm%	Toplam	Vary%	Küm%
1	7,834	31,337	31,337	7,834	31,337	31,337
2	2,520	10,079	41,417	2,520	10,079	41,417
3	1,544	6,177	47,594	1,544	6,177	47,594
4	1,119	4,478	52,071	1,119	4,478	52,071

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ölçekteki dört faktörün tümü toplam varyansın % 52,07’sini açıklamaktadır. Kline (1994), “herhangi bir faktör analizinde kabul edilebilir toplam varyansın %41’in üzerinde olması gerektiğini” belirtmektedir.

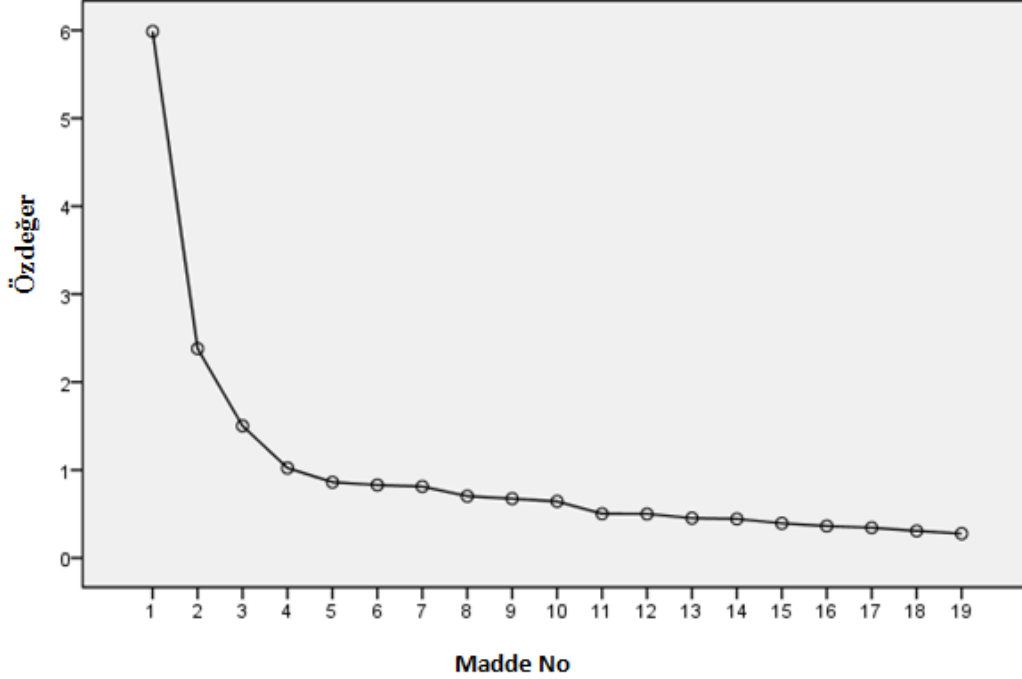
Döndürme işlemleri sonucunda kalan 19 maddeye ilişkin özdeğer bilgileri tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. Faktör Analizi Sonucunda Maddelere İlişkin Özdeğer Bilgileri

Madde	Özdeğer		
	Top	Vary%	Küm%
1	5,988	31,516	31,516
2	2,380	12,526	44,043
3	1,502	7,905	51,948
4	1,023	5,386	57,334
5	,862	4,534	61,868
6	,829	4,365	66,233
7	,812	4,272	70,505
8	,703	3,700	74,204
9	,674	3,548	77,752
10	,643	3,386	81,138
11	,503	2,646	83,783
12	,501	2,635	86,419
13	,452	2,380	88,799
14	,444	2,335	91,134
15	,394	2,073	93,207
16	,363	1,912	95,119
17	,343	1,807	96,926
18	,307	1,617	98,543
19	,277	1,457	100,000

Çizelge incelendiğinde özdeğeri 1'den büyük olan dört adet madde görüldüğünden kullanılan ölçeğin dört faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Bu sonuç, şekil 1'de yer alan ölçeğe ilişkin özdeğer çizgi grafiği (Scree Plot) ile teyit edilmiştir.

Şekil 1. Özdeğer Çizgi Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde, özdeğer çizgisinin eğiminde belirgin bir azalma görülüp, özdeğerlerin kararlı bir duruma geçtikleri (daha yavaş azaldıkları) nokta 4 olarak görülmektedir. Bu durum da faktör sayısının dört olduğunu göstermektedir. Döndürme işlemi sonucunda kullanılan ölçeğin 4 faktörlü olduğu, bu durumun ölçeğin hazırlanmasında dikkate alınan dört temel yapıyı (çaba gösterme, korkma/çekinme, mutlu olma ve bilgiyi kullanma) yansıttığı görülmüştür. Tablo 4'te ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri ve tutum öğeleri görülmektedir.

Tablo 4. Faktör Analizi Sonucunda Ölçekte Yer Alan Maddelere İlişkin Faktör Yükleri ve Tutum Ögeleri

Madde no	Döndürme Öncesi Faktör Yükleri	F1 Deşifre İçin Çaba Gösterme	F2 Deşifre Çalmaktan Korkma/Çekinme	F3 Deşifre Çalmaktan Mutlu Olma	F4 Deşifre Çalmada Bilgiyi Kullanma
13	,579	,733			
18	,610	,729			
19	,708	,707			
17	,603	,646			
9	,530	,635			
15	,558	,595			
7	,493	,557			
4	-,363		,809		
5	-,358		,753		
11	-,645		,738		
6	-,477		,727		
10	,616			,732	
3	,624			,726	
2	,464			,633	
14	,531			,620	
16	,468				,702
12	,460				,685
1	,473				,583
8	,553				,538

Ölçeğe ilişkin güvenilirlik analizi aşaması

Bu aşamada taslak ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için Ölçeğe ait içsel tutarlılığın belirlenmesi amacı ile alfa katsayısı hesaplanmıştır. İçsel tutarlılık, ölçme aracında yer alan soruların kendi içlerinde ne kadar ilişkili olduklarını, ne kadar homojen bir yapı oluşturduklarını tespit etmek amacı ile kullanılmaktadır. Bunun belirlenmesinde kullanılan alfa katsayısı (Cronbach Alpha), ölçme aracındaki farklı soruların aynı niteliği ölçerken birbirlerini ne kadar tamamladıklarını tespit etmeye yardımcı olmaktadır. Alfa katsayısının değerlendirilmesinde, katsayının 0.40 ile 0.60 arasında olması halinde ölçeğin düşük güvenilirlikte olduğu, 0.60 ile 0.80 arasında olması halinde oldukça güvenilir, 0.80 ile 1.00 arasında olması halinde ise ölçeğin yeterli derecede güvenilir olduğu kabul edilmektedir (Özdamar, 1999).

Dört faktörlü olarak saptanan “Deşifre Çalma Tutum Ölçeği”nin her bir alt faktörü için güvenilirliğin bir göstergesi olarak alfa iç tutarlılık katsayısı ve faktör analizi sonucunda elde edilen varyansı açıklama oranları tablo 5’de gösterilmektedir. Deşifre çalma tutum ölçeğinde, her bir faktörün açıkladığı varyans oranlarına bakıldığında; birinci faktörün (7 madde) açıkladığı varyans oranının %31.51, ikinci faktörün (4 madde) %12.55, üçüncü faktörün (4 madde) %7.88, dördüncü faktörün (4 madde) %5.39 görülmektedir. Söz konusu faktörleri toplam açıkladıkları varyans orasını ise % 57.33 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alfa

katsayılarına bakıldığında ise; birinci faktörün alfa katsayısının 0.831, ikinci faktörün 0.786, üçüncü faktörün 0.759 ve dördüncü faktörün 0.693 olduğu görülmektedir. Ayrıca, deşifre çalma tutum ölçeğinin genel alfa katsayısı, .761 olarak bulunmuştur. Ölçeğe ilişkin alt boyutlar, öz değerleri ve açıklanan varyans oranları tablo 5’te görülmektedir.

Tablo 5. Deşifre Çalma Ölçeği Alt Boyutlarına Göre Güvenirlik Katsayıları, Öz Değer ve Açıklanan Varyans Oranları

Alt Boyutlar/Faktörler	İşleyen Maddeler	Faktörlerin Güvenirlik (Alfa) Katsayıları	Faktörlerin Öz Değerleri	Faktörlerin Açıklanan Varyans Oranları
1. Deşifre İçin Çaba Gösterme	7, 9, 13, 15, 17, 18, 19	0,831	5,98	31,51
2. Deşifre Çalmaktan Korkma/Çekinme	4, 5, 6, 11	0,786	2,38	12,55
3. Deşifre Çalmaktan Mutlu Olma	2, 3, 10, 14	0,759	1,50	7,88
4. Deşifre Çalmada Bilgiyi Kullanma	1, 8, 12, 16	0,693	1,02	5,39
Toplam		-		57,33

Yapılan analiz sonucunda “Deşifre Çalma Tutum Ölçeğinin” alfa katsayısı 0.761 olarak bulunmuştur. Bu bulgulara göre “Deşifre Çalma Tutum Ölçeği” dört faktörlü geçerli ve güvenilir bir veri toplama aracı olduğu kabul edilmiştir. Ölçekten alınacak en yüksek puan 95, en düşük puan ise 19’dur.

Sonuç

Bu çalışma ile eğitim fakülteleri müzik eğitimi anabilim dallarında öğrenim gören öğrencilerin deşifre çalma yönelik tutumlarını belirlemek amacı ile bir ölçek geliştirilmiştir. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizleri, bu ölçeğin deşifre çalmaya yönelik tutumları ölçmede güvenilir olduğunu ortaya koymuştur. Ölçekte 4’ü olumsuz, 15’i olumlu toplam 19 madde bulunmaktadır. Bu maddelerin, deşifre çalma tutumu ile ilgili olarak 4 boyutu (deşifre çalmak için çaba gösterme, deşifre çalmaktan korkma, deşifre çalmaktan mutlu olma, deşifre çalmada bilgiyi kullanma) yansıttığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, çalgıda deşifre yapmak performansla giden yolda temel aşamalardan biridir. Çalgıda teknik bilgi, işitme duyusu, el-göz koordinasyonu ve müziksel birikimin bir eseri ilk defa seslendirirken işe koşulması hem zor hem de öğrenciler açısından korkulan bir durumdur. Birçok öğrencinin deşifre aşamasında yaşadıkları kaygıdan ve deşifreye ilişkin önyargılardan dolayı performans sürecinde sıkıntılarla karşılaştıkları düşünülmektedir. Çalgı eğitiminde öğrencilerin deşifre çalmaya yönelik tutumlarının belirlenebilmesi bireysel çalgı derslerinin öğrenciye göre yapılandırılabilmesine olanak sağlayacaktır. Buradan yola çıkarak deşifre çalma tutumunun farklı değişkenler açısından da incelenmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, Güz, 470-433.
- Çimen, G. (2001). *Piyanoda deşifre öğretimine yaklaşımlar*. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 14(2), 445-452.
- Demirel, Ö. (2005). Eğitimde Program Geliştirme. *Pegem A Yayıncılık, Ankara*.
- Duman, B. (2011). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara. Anı yayıncılık. 2. Baskı.
- Gudmundsdottir, H. R. (2010). Advances in music-reading research. *Music Education Research*. 12: 4, 331-338.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). Yeni İnsan ve İnsanlar (Onuncu Baskı). Sosyal Psikoloji Dizisi: 1, İstanbul: Evrim Basım Yayım Dağıtım.
- Kline, P. (1994). An Easy Guide to Factor Analysis. New York, NY: Routledge.
- Kopiez, R., Lee, J. I. (2008). Towards a general model of skills involved in sight reading music. *Music Education Research*. 10: 1, 41-62.
- Uslu, M. (2012). *Nitelikli keman eğitimine yönelik yaklaşımlar*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching. 1(4), 1-11.
- Nart, S. D. (2010). Deşifre şarkı söyleme eğitimine yönelik deneysel bir öğretim metodu. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özdamar, K. (1999). Paket programlar ile istatistiksel veri analizi: Eskişehir. Kaan Kitabevi.
- Özer, B. ve Yiğit, N. (2011). Piyanoda öğretiminde deşifre becerisinin kazandırılması. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 12(1), 39-49.
- Özmenteş, S. (2013). *Çalgı eğitiminde öğrenci motivasyonu ve performans*. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, Journal of Research in Education and Teaching. Mayıs 2(2), 320-331.
- Senemoğlu, N. (2005). Gelişim Öğrenme ve Öğretim. Kuramdan Uygulamaya. Ankara. Gazi kitabevi (12. Baskı).
- Sherif, M., Sherif, C. W. (1996). Sosyal Psikolojiye Giriş II. Çev: Mustafa ATAKAY ve Aysun YILMAZ. İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Tosun, Z. D. (2011). Biyoloji dersine ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Turgut, M. F., Baykul, Y. (2013). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara. Pegem Akademi (5. Baskı).
- Türkmen, N. (2008). Müzik öğretmeni adaylarının piyanoda deşifre çalabilme düzeyleri üzerine bir çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 55 Mayıs - Haziran 2016

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

- Uygun, M. (2012). Öz Düzenleme Stratejisi Gelişimi Öğretiminin Yazılı Anlatıma, Yazmaya Yönelik Öz Düzenleme Becerisine, Kalıcılığa ve Tutuma Etkisi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Ülgen, G. (1994). Eğitim Psikolojisi: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler. Kuramlar ve Uygulamalar. Ankara: Lazer Ofset.
- Yokuş, T. (2010). *Üstbilişin gitar performans başarısına etkisi*. M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 31, 161 – 175.